

KEERULISED VALIKUD

Vaesuses elavad inimesed peavad iga päev tegema raskeid valikuid. Õppetükk näitab õpilastele, milliseid valikuid tuleb mõnikord teha oma põhivajaduste vahel valides. Probleemide lahendamise mängu kaudu saavad õpilased mõtiskleda keeruliste valikute üle, mida inimesed on sunnitud tegema, ja kuidas need valikud võivad keskkonda mõjutada.

VARASEMAD TEADMISED

Enne tunni algust tuleks kasuks arusaam meie põhivajadustest ja elamisväärsusest palgast. Kui vaja, võid kasutada järgnevaid tunnikavasid:

- „[Põhivajadused](#)“;
- „[Fairtrade, miinimumsissetulek ja naiste võimestamine: õppematerjal põhikoolidele](#)“ (inglise keeles)

ÕPIEESMÄRGID

- Õpilased mõistavad, et paljud kakaokasvatajad elavad vaesuses.
- Õpilased mõistavad, et väikesel sissetulekul on kahjulik mõju põllumeeste elatisele ja keskkonnale.
- Õpilased oskavad selgitada, kuidas kõrgem sissetulek on oluline inimeste ja planeedi kaitsmiseks.

VAJALIKUD VAHENDID

- Klassi õpilased on jaotatud 2–4 õpilasest koosnevatesse rühmadesse
- Vastav PowerPoint ekraanil
- Igale rühmale pliiats ja paber
- Prinditud ja välja lõigatud võimaluste kaardid – 1 rühma kohta
- Aeg: 45 minutit

SISSEJUHATUS

Alusta sellest, et selgitad klassile järgnevat:

ÜRO inimõiguste deklaratsioon ütleb, et igal inimesel on õigus tööle, õigus selle töö eest tasu saada ja õigus inimväärsel elatustasemele.

*Rahasummat, mida on vaja, et majapidamisel oleks inimväärne elatus-tase, nimetatakse **elamisväärsuse palgaks**.*

Elamisväärne palk erineb riigiti ja peaks katma toidu, vee, peavarju, hareduse, tervishoiu, transpordi, riiete kulud ja muud põhivajadused, sealhulgas ootamatud sündmused.

*Elevandiluuranniku kakaokasvataja päevane sissetulek on eurodesse ümber arvestatult **0,86 €**. See on vaid 10% elamisväärsusest palgast, mis on sealsetes maapiirkondades **8,29 €** päevas¹.*

*Naiskakaokasvatavad teenivad sageli veelgi vähem – **umbes 0,23 € päevas**. Naissoost põllumehed on väiksema tõenäosusega maaomanikud ja kui neil on maad, siis on see sageli väiksema pindala ja tootlikkusega vähemväärtuslik maa. Samuti on neil keeruline saada väljaõpet ja investeerimiseks vajalikku lisarahastust või laenu. Seetõttu teenivad nad sageli meessoost põllumeestest vähem. Kui nad on abielus põllumehega, siis pole neil tihti õigust maale või kasumile.*

Praegu peavad põllumehed selle rahaga ära katma oma pere põhivajadused. Täna mängime mängu, mis aitab mõista probleeme, mida põhjustab olukord, kus meil ei ole võimalik oma põhivajadusi katta.

PÕHITEGEVUS **„Keeruliste** **valikute“ mäng**

„Keerulised valikud“ on probleemilahenduse rollimäng, mis aitab mõista väljakutseid, mida põhjustab suutmatuse oma põhivajadusi katta. Alustamiseks järgi juhiseid.

Mängu alustamine

1. Jaga õpilased neljaliikmelistesse rühmadesse. Selgita, et iga õpilaste rühm on nüüd kakaokasvatate leibkond Elevandiluurannikul ehk riigis, mis on suurim kakaokasvataja maailmas. Kakaokasvatamine on raske töö. Te töötate iga päev kakaoistanduses, kasvatades ja kärpides kakaopuid ning koristades kakaosaaki. Ilm on kuum ja märg ning tööpäevad on pikad.
2. Mõelge endale ise välja rollid. Palu seejärel mõelda, kuidas rühmaliikmete sugu võib mõjutada nende rahalist olukorda. Kui teie leibkond koosneb ainult naistest (nt 1 ema, 2 täisealist tütart, kellest ühel on laps, 1 vanaema) on neil naissoost perepeaga majapidamine. Kui rühmas on mehi, siis on neil tõenäoliselt meesperepeaga majapidamine. Selgita, kuidas naissoost perepeaga majapidamisel võib olla piiratud juurdepääs rahalistele (nt pangalaenud, mikrolaenud) ja sotsiaalsetele hüvedele (nt tervishoid, sotsiaalkindlustus).

Selleks, et soolise ebavõrdsuse probleeme illustreerida, selgita rühmale, et rühmadele tasutakse vastavalt rühmaliikmete soole. Mehed saavad 0,86 € päevas ja naised 0,27 € päevas. Anna õpilastele 2 minutit, et kirjutada üles, kui palju nad eraldivõetuna teenivad ning liita kokku, kui palju nad teenivad ühes päevas majapidamises kokku. Tulemus erineb vastavalt rühmaliikmete soole. *Mida rühmad sellest arvavad? Kas see on õiglane?*

¹ <https://www.ankerresearchinstitute.org/cote-divoire-benchmarks/livingwage-nonmetroargentina-2020-emhn8-6k6ew-59zrl-bpbkr-gr7r6-x8622-nzd3d-cjynd>

3. Räägi õpilastele, et nende ülesanne on kasutada raha oma pere ühe nädala põhivajaduste rahuldamiseks. Kui palju raha on kulutamiseks, kui oletada, et pereliikmed töötavad 6 päeva nädalas?
4. Toidu, ravimite ja muu vajaliku maksumuse leiate turult (kuva Power-Pointi). Anna õpilastele 10 minutit, et planeerida, kuidas nad oma raha kasutavad ühe nädala põhivajaduste katmiseks.

Arutelu mängu keskel

1. 10 minuti pärast tee arutelus paus ja küsi tagasisidet plaanide kohta.
Kas neil on piisavalt raha kogu pere põhivajaduste katmiseks? Milliseid keerulisi valikuid on pere sunnitud tegema? Kuidas te neid otsuseid teete? Kas on lihtne otsustada, mida ohverdada?
2. Selgita rühmadele enne, kui nad jätkavad plaanide tegemist, et iga-ühele antakse peagi üks võimalus ja nad võivad valida, kas võtavad võimaluse vastu või mitte.
3. Anna igale rühmale võimaluse kaart. Kui rühm võtab võimaluse vastu, võivad nad oma pere sissetulekut vastavalt muuta. Anna rühmadele veel 5 minutit, et otsustada, kuidas raha kasutada, enne kui esitlevad oma plaane klassile.

Arutelu

1. Anna igale rühmale 2 minutit, et selgitada oma tööd ja kuidas nad otsustasid oma raha kulutada. Esita igale rühmale järgnevad küsimused:

Milline võimalus teile pakuti ja kas võtsite selle vastu? Kas otsus tuli kergelt?
Kui suurt survet tundsite pakkumise vastuvõtmiseks?
2. Selgita rühmadele, et metsaraie, metsade raadamine ja kaevandamine on keskkonnale väga kahjulikud. Paljud inimesed maailmas ei suuda oma elukoha loodust kaitsta, sest elavad äärmises vaesuses.

Kui rühmadel oleks piisavalt raha oma vajaduste katmiseks, kas nad tunneksid survet võimaluste vastuvõtmiseks?
3. SINA pead valima maailma, mida sa tahad. Fairtrade'i valides annad põllumeestele võimaluse teenida kõrgemat sissetulekut. Kõrgem sissetulek on oluline nii põllumeeste ja nende perede, kogukondadele kui ka meie ühise planeedi kaitsmiseks.

Kohandamine veebipõhiseks õppeks

Kui vaja, saab õppetüki eesmärkide saavutamiseks järgnevaid eraldiseisvaid ülesandeid jätta koduseks ülesandeks.

1. ÜLESANNE

Oled kakaokasvataja Elevandiluu rannikul ehk riigis, mis on suurim kakaokasvataja maailmas. Kakaokasvatus on raske töö. Pere töötab iga päev kakaoistanduses, kasvatades ja kärpides kakaopuid ning koristades kakaosaaki. Ilm on kuum ja märg ning tööpäevad on pikad. Sulle makstakse su soo alusel. Kui oled mees, teenid 0,86 € päevas. Kui oled naine, teenid 0,27 € päevas. Ülemaailmne vaesuspiir on 3 USD päevas (2,56 €). Elad vaesuses, mis tähendab, et sul pole piisavalt raha oma pere põhivajaduste katmiseks.

Oled kuulnud, et on võimalik oma sissetulekut kahekordistada, kui kakaokasvatamise asemel hakata metsas teemanteid kaevandama. See suurendab metsade hävimist, kuid sul oleks piisavalt raha toidu, riiete, ravimite ja kooli õppemaksu jaoks.

Mida sa teed? Kas tegu on keerulise valikuga? Kirjuta 200-sõnaline vastus oma otsuse põhjendamiseks.

2. ÜLESANNE

Väikesest sissetulekust põhjustatud vaesus kahjustab põllumeeste toimetulekut ja keskkonda. Kui põllumehed teeniksid rohkem, siis see vähendaks edasise keskkonnakahju ohtu. See tähendab ühtlasi, et põllumeestel oleks piisavalt raha oma pere eest hoolitsemiseks ja erinevate väljakutsetega (nt kliimakriisiga) toimetulekuks.

Loo plakat, mis kujutab, miks kakaokasvatajate suurem sissetulek on oluline.

